

Mijn vondst: Een meerkoppig zwerfsteenfosiel

AFBEELDING 1. | Hydra-
spongia polycephala met
twee koppen. Breedte: 86 mm.
Foto: Herman Akkerman

Hydraspongia polycephala RHEBERGEN 2007

ANGELIEKE VAN DE GRAAF-KOLKMAN, ANGELIEKE-VDG@HOTMAIL.COM
FOTOGRAFIE: HERMAN AKKERMAN, HERMANAKKERMAN@HOME.NL

Sinds 2009 zoek ik bijna wekelijks bij zand-en grindwinning “de Dome-
laar” in Markelo naar fossielen. In april 2018 vond ik een *Hydraspongia*
polycephala met twee koppen en met meerdere uitstroomopeningen.
Zoals gewoonlijk had ik op die dag gedurende meerdere uren de berg
stenen “doorgespit”. Vol modderspatten door de vallende stenen en moe-
van het lawaai van de transportband liep ik uiteindelijk naar achteren
op het terrein, waar al het restmateriaal later naar toe gebracht wordt.
Ook daar zonder resultaat. Bij het weggaan liep ik dwangmatig nog één
ronde rond de transportband om niets te missen en ineens lag hij daar;
mijn vondst!

Een modderige, bijna onbeschadigde *Hydraspongia polycephala*!

Ik kon er niet over uit! Ongelofelijk! Geen wonder dat mijn man, die,
gerelateerd aan mijn “bevlogenheid” een beperkte interesse aan de dag
legt, vroeg of ik daar geen tentje kon opzetten...

Ik wist gelijk wat het was omdat
wijken Freek Rhebergen de spons in
2007 heeft gedetermineerd als zijnde
een nieuwe soort, en heeft beschreven
in zijn artikel “Samengestelde Ordo-
vicische zwerfsteensponzen: over
koppen en kappen” (G&H no. 5,
2008). Ik treed niet in herhaling,
maar haal enkele punten aan:

- Meerdere koppen blijken voor
sponzen uit het Ordovicium heel
ongewoon te zijn.
- De eigenlijke oorzaak van het ont-
staan van meerdere koppen is te
herleiden tot de eigenschap, dat
Hydraspongia slechts dunne kanalen

met een beperkte lengte kon
vormen. Bij voortgaande groei
wordt het ‘afwateringsbereik’ te
groot voor die kanalen en is de
spons genoodzaakt een of meer
hulpsystemen te vormen. Kleine
inwendige en oppervlakkige
kanaaltjes lopen dan naar een
nieuw spongocoel en dat is het
begin van één of meerdere nieuwe
koppen, elk met een eigen kanaal-
systeem. In zijn artikel vraagt Freek
ons om in onze verzamelingen te
letten op kleine onopvallende aan-
zetten van een nieuw uitstroom-
stelsel. Die zijn duidelijk op mijn
gevonden exemplaar te zien.

Deze spons was eerder bekend onder
de naam *Aulocopium compositum*
CONWENTZ, later als *Perissocoelia* sp.
In juli 2014 zijn er aanvullingen en
correcties op Staringia 9 (2001) ge-
publiceerd en behoren de nrs. 1, 2, 4,
en 5 van *Perissocoelia* sp. (pag. 63)
tot *Hydraspongia polycephala*.

Achtereenvolgens beschreven als een
misvorming, als een samengroeien
van sponslarven tot een aggregatie-
vorm, is hij uiteindelijk als een eigen
soort gedetermineerd met een bij-
zondere naam. *Hydra* is de veelkop-
pige slang uit de Griekse mythologie,
poly-cephala betekent “veel-koppig”
[spr; poliséfala].

Op een deel van deze sponzen blijken
zich vooral bryozoën en koralen,
zoals *Favosites*, vastgehecht te heb-
ben. Deze organismen hebben geen
verandering in de groeiwijze van de
spons aangebracht. Bij bestudering
van de basis trof ik bij mijn vondst
een kleine kolonie bryozoën aan.

Mijn dank gaat uit naar Herman
Akkerman die welwillend professio-
nele foto’s van de vondst maakte.

